

2

notes.ug

zápisník z Ugandy

Milé čtenářky, milí čtenáři,

jak už záhy bude měsíční tradicí, přinášíme vám vyprávění o jedné krásné zemi, Ugandě. Tentokrát půjdeme ještě o krok dál a představíme vám země rovnou dvě. V dnešním úvodním, a proto o něco delším čísle, vás provedeme v kontextu naší české historie tou ugandskou a podíváme se tak, co jsme dělali, když Uganda prožívala své vrcholy a pády, a jak se dařilo Ugandanům, když jsme my prožívali ty své. A kam jsme se za ta léta dostali? O tom se přesvědčujeme každé ráno a každý den. Ale do jakého rána se probouzejí obyvatelé Ugandy? Vyzkoušíme si to v druhé části dnešního zpravodaje. Věříme, že se z poznávání ugandských koutů, těch každodenních i těch minulých, těch světlých jako těch stinných, budete těšit tolik, jako se z nich těšíme my.

Přejeme vám příjemné čtení,

Anežka

&

Nina

PS: Vřele doporučujeme následovat odkazy na hudební vložky a naladit se tak při čtení na ten správný ugandský beat.

Uganda a Česko: ruku v ruce, krok za krokem

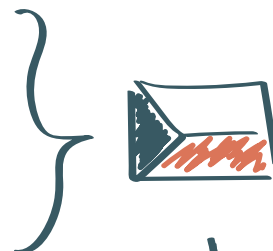
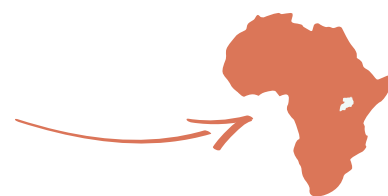
Pamatujete si, co jste dělali 21. prosince 2012? A co teprve co se tou dobou dělo o 5 779 kilometrů jihovýchodně, v daleké Ugandě? Pokusíme se pohnout prostorem a časem a na chvílku postavit tyto země vedle sebe.

Jsme v roce 1894. Uganda, tehdy nazývaná Buganda, už dlouhé roky prožívá přítomnost britských misionářů, obchodníků a objevitelů, kteří její území prozkoumávali a odkrývali jeho ekonomický potenciál pro Británii. Tento potenciál od konce 80. let zajišťovala Imperiální britská východoafrická společnost, a to všemi dostupnými prostředky. Proto přítomnost Britů doprovázela řada střetů s místními vládci i obyvateli. Ale až roku 1894 se Buganda stává oficiálním britským protektorátem.

O jeden kontinent severozápadně se právě země Koruny české pod vládou Františka Josefa I. těší z rozkvětu společenského a hospodářského života a zároveň se noří hlouběji do česko-německých nacionálních sporů. Nicméně i naše mocenské centrum se tou dobou nacházelo mimo naše hranice a našimi krajany byli obyvatelé velkého Rakouska-Uherska. Obyvatelé se také roku 1894 projeli první tramvají na tomto území a začali navštěvovat první stálé biografy.

Obě země prožívaly roky bojů a útrap, než se mohly nazvat nezávislými. V Čechách se tak stalo již roku 1918, zatímco Uganda roku 1914 získala pouze nové hranice jako protektorát Uganda a jen zvolna se tou dobou blížila konci epidemie spavé nemoci, která na území řádila po 20 let a po svém konci v roce 1920 po sobě zanechala 250 000 obětí (také české země procházely zdravotní pohromou a mezi lety 1918 a 1920 zde španělská chřipka ukončila 75 000 životů). Nezávislosti Uganda dosáhla až roku 1962 a do čela správy země se opět konečně dostali samotní Ugandané. Premiérem, a o pár let později také prezidentem, se stal Milton Obote, který provedl Ugandu 60. lety a v důsledku své socialistické politiky a znárodnování ji dovedl do ekonomické recese. Obote si záhy přivlastnil diktátorský styl politiky, která v zemi ponechala pouze jednu politickou stranu.

Poměry u nás tou dobou směřovaly směrem opačným a Československo prožívalo pomalou cestu uvolnění oproti 50. letům v čele s Antonínem Novotným. Reformní hnutí trvalo nicméně pouze do srpna 1968, ve kterém bylo Československo obsazeno vojsky Varšavské smlouvy. Nastaly pro nás nechvalně známé roky normalizace, která naši společnost sužovala téměř po celá 70.

U
g
a
n
d
a

UG

léta.

Jak prožívala 70. léta Uganda? Toto období je jedním z nejčernějších v ugandské novodobé historii, jelikož do čela země se vojenským převratem po svržení Miliona Oboteho dostává proslulý Idi Amin, alias „řezník z Kampaly“, spolu se svou vládou skládající se z převážně negramotných ministrů. Roky Aminovy paranoidní vlády provázely ekonomický krach, vyhlásování válek, útlak obyvatel a všudypřítomný strach a teror. Jeho vláda byla ukončena až vojenským zásahem ze strany Tanzanie a nespokojených ugandských obyvatel v roce 1979, nicméně do té doby za ni zaplatilo životem více než 100 000 obyvatel.

Zatímco ugandský odpor dosahoval závratných výšin, naše jméno tou dobou dosáhlo výšek vesmírných, když 1978 Vladimír Remek, jako první československý kosmonaut (a třetí na světě), dobyl vesmír. O rok později pak tuhá zima roku 1979 nadělila československým dětem 21denní uhelné prázdniny.

Poskočíme v historii o deset let dopředu a dostáváme se na konec 80. let, kdy se v Československu roku 1987 uskutečnila první veřejná protirežimní demonstrace při 50. výročí úmrtí T. G. Masaryka. Protestní hnutí začínají nabývat na síle a Charta 77 se začíná více profilovat, což vyvrcholí rokem 1989, Sametovou revolucí.

Zatímco u nás se rodily vyhlídky na lepší zítřky, Uganda se zmítala v ekonomických problémech, bojích, vojenských převratech a vládách, které nedokázaly zemi postavit opět na nohy. Posledním z této série převratů, v roce 1986, se do čela státu dostal současný prezident Yoweri Museveni. Museveni tak započal svou kariéru, která ho provázela po celých 35 let jeho života a vytvořila z něj dnes pátého nejdéle sloužícího prezidenta na světě, který stále zastává svůj úřad. V Ugandě se roku 1987 také zrodil zárodek mnoha budoucích problémů, a to organizace známá jako Armáda božího odporu pod vedením Josepha Konyho. Ta později podnikala teroristické akce doma i v okolních státech (známá je především odřezáváním částí těla svým obětem a využíváním dětských vojáků). Roku 1995 se Uganda svezla na demokratizační vlně, která tou dobou proplouvala Afrikou, a novou ústavou legalizovala politické strany, nicméně jejich politická aktivita zůstala nadále zakázána, a k politickému pluralismu tedy nedošlo. O rok později se také Yoweri Museveni ve volbách stává prvním přímo zvoleným prezidentem. V následujících letech se mu sice podařilo zlepšit ekonomickou situaci země, ale její rostoucí populace trpěla nezaměstnaností a nedostatkem sociálních služeb.

I v našem čele tou dobou stanul nový prezident Václav Havel a v roce 1993 vznikla samostatná Česká republika. Nálada v zemi se v první polovině 90. let nesla v duchu kupónové privatizace a společnost procházela zásadní restrukturalizací. Započala také naše dlouholetá cesta integrace do západních struktur NATO a EHS/EU.

Na přelomu nového milénia, v roce 2000, který navzdory všudypřítomným obavám neskončil zhroutil počítačová síť a koncem světa, se ugandská společnost v referendu jednoznačně vyslovila pro pokračování bezstranického systému prezidenta Museveniho, a jeho monopol se tak pevně uzavíral.

Česká republika se mezi tím naopak otvírala svým evropským kolegům, završila přístupové rozhovory a stala se členem NATO. Česká společnost tou dobou stále s dojetím vzpomínala na stopu, kterou naši čeští hoši zanechali v dějinách sportu roku 1998

na olympiádě v Naganu, aby se záhy na to v roce 2000 znovu semkla a společně u televizních monitorů napjatě přihlížela dopadení Kájínka.

V roce 2005 v Ugandě znovu dochází k úpravě ústavy, v zemi vzniká vícestranický systém, ale zároveň je odstraněn limit na počet prezidentských období, a prezident Museveni si tak otevírá cestu na dalších 16 let ve funkci, které následovaly. Téhož roku také Mezinárodní trestní soud vydá svůj vůbec první zatýkáací rozkaz, a to na Konyho a další čtyři členy zmíněné Armády božího odporu (jedním z nich, a posledním žijícím, je nedávno odsouzený Dominic Ongwen).

U nás v té době, v roce 2003, naopak dochází k prezidentské výměně a do čela státu přichází Václav Klaus. Naší společnosti se po vstupu do EU roku 2004 a vstupu do Schengenského prostoru v roce 2007 otevírají hranice a možnosti napříč Evropou.

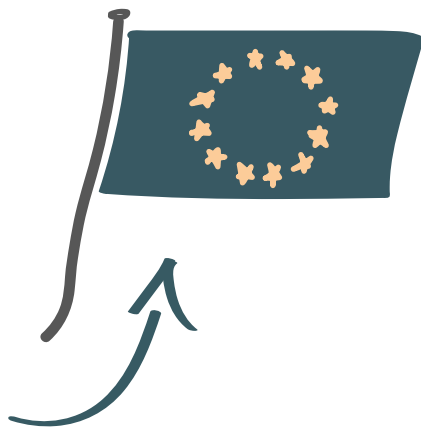
V Ugandě se zatím v roce 2006 konečně podařilo dosáhnout příměří mezi vládou a Armádou božího odporu, optimismus však nevydržel dlouho a brzy se stala opět aktivní.

Naše společnost, dříve než se stačila vzpamatovat z traumat let 2007-2008 kolem plánované výstavby knihovny „blob“, také nazývané Chobotnice, upadá do další krize, tentokrát hospodářské, a vysoká nezaměstnanost jí provází po zbytek dekády.

Ani 21. prosince 2012 svět neskončil, naopak. Ugandská hudební scéna žila a populární umělec Bobi Wine, než zkřížil svou dráhu s aktivní politikou, roztančil jásající ugandské fanoušky. Už tehdy se ale svými **texty** vyjadřoval k politické a společenské situaci v Ugandě.

V roce 2017 je z ugandské ústavy vymazán také věkový limit prezidenta, což dále odstraní z cesty možné překážky pro prezidenta Museveniho (ač prezident Museveni v délce funkčního mandátu předčí našeho prezidenta o celých 17 let v úřadě, jeho věkový náskok je podstatně nižší, náš prezident Zeman je totiž o pouhých 13 dní mladší). V roce 2017 vstoupí do politiky populární Bobi Wine svým rozhodnutím kandidovat do parlamentu (společně s touto **písní** a zářnou vizí).

V současnosti hýbou společností protesty proti výsledkům prezidentských voleb z ledna 2021, v nichž prohrál zmíněný opoziční kandidát Bobi Wine, který se postavil ve volbách proti prezidentu Musevenimu. To nás dostává do bezprostřední současnosti, kterou už budeme dále v přímém přenosu sledovat společně.

Uganda

Jeden den ugandským očima

Pošmourná a upršená rána, tak většinu z nás v posledních týdnech vítá do nového dne loudající se jaro. Možná zkusme na chvíli zapomenout, kde jsme se dneska probudili, a dát tomuto ránu druhý pokus, tentokrát v ugandské Kampale.

Oblíbená ugandská jména a příjmení

Naše hypotetická a ač ne příliš průměrná, tak velice vypovídající, Rose Abothi Akello se probouzí do naprosto průměrného pondělního rána. Do šeravého přítmí pokoje se nese šum z ulice plné života od časných ranních hodin. Rose roztahuje závěsy a vpouští do pokoje ještě šedivější upršené dubnové ráno.

V Ugandě je zhruba polovinu roku období dešťů, které přerušují dvě období sucha od prosince do února a druhé od června do srpna.

Všechny budíky už byly odloženy, není cesty zpět a každodenní rytmus může

začít. Nejprve nad postelí upraví moskytiéru do úhledného uzlu a před snídaní se dá trošku do pořádku. Čistounká a jako nová je konečně připravena pořádně začít den. Ke štěstí už chybí pouze horké kafe, sklenice studené vody a miska čerstvých banánů a ananasu, které jsou nejrozšířenějším ovocem v Ugandě.

Uganda je 3. na světě v četnosti případů nákazy malárií a 7. co se týče úmrtnosti. Malárie je zde tak hlavní příčinou úmrtí.

V roce 2019 jí onemocnělo více než 13 milionů lidí a vyžádala si 4 tisíce životů

Čas se krátí, a proto Rose rychle nazuje nepromokavé boty, rozevře

deštník a vyrazí na cestu. Na rohu ulice se připojí k postávajícímu hloučku lidí, během chvíle se přirítí minibus a chumel promočených hlav se do něj jednou vlnou přelije. Přitíštěna na stěnu minibusu vedle sedící maminkou s dvěma dětmi na klíně, sleduje přes zapršené okénko rušné město (celkem 25 % ugandské populace žije ve městech, v Kampale žije 3,5 milionů obyvatel, zatímco v Praze jich žije 1,3 milionu), které se chvílemi ztrácí a znovu objevuje zpoza šedavých mračen výfukových výparů.

Počasí v Kampale se tento týden pohybuje mezi 20 a 25 stupni Celsia

Alespoň k základní vodě má přístup pouze 49 % obyvatel

V Ugandě je průměrně 5,4 dítěte na jednu ženu, je tak 7. zemí na světě, co se týče porodnosti

Minibus zastavuje poblíž univerzity a Rose vchází do kampusu. Přednášky utečou jako voda a Rose se po hodině ještě chvíli zdrží v kampusu, aby se domluvila s několika svými přáteli, kterým přes

týden pere prádlo celkem až za 50 000 šilinků týdně (1 Kč je 168 ugandských šilinků), aby si přivydělala na školní výdaje.

Minibus ji pak opět poblíž kampusu nabere a vyrazí s ní na cestu zpět, zatímco z rádia mohutně vyhrává **Sukari**.

Po cestě se ještě zastaví na Nakaseru, aby si nakoupila nějaké ovoce a koření a dalších pár nezbytností. Při odchodu si koupí od pouličního prodávče několik čerstvých mandazi (oblíbené smažené koblížky) a nechá se několik kroků provázet hloučkem dětí, které zpozorovaly voňavý mandazi v jejích rukou a hned je opět v minibusu. Za zaprášeným okénkem se slunce zbarvuje do oranžova a vůně koření z její tašky se mísí s vůní benzínu. Když dorazí domů, je už téměř tma.

Také doma se jí mezitím usídlila tma, kterou záhy s bzučením zahání stropní svítidla. Rose rychle poklidí, připraví si věci na další den ráno, odbude si večerní hygienu, zatáhne závěsy, spustí moskytiéru a při světle baterky si pod peřinou (aby nevábila hladové komáry číhající v temných koutech) přečte několik stránek posledního výtisku Daily Monitor, které jí ukolébají a v tlumeném šumu z ulice usíná.

Pouze 1 ze 4 dětí, které nastoupí do základní školy, pokračuje na střední školu. Méně než polovina žáků je při ukončení základní školy skutečně gramotná

Tento týden podle Youtube nejpopulárnější písnička v Ugandě

Na ulici v Kampale žije až 15 000 dětí mezi 7 a 17 lety

Nakasero je jedno z největších tržišť v Kampale, kde se dá sehnat téměř vše

K elektřině má přístup 29 % obyvatel, přičemž ve městě je to 66 % a na vesnici 17 %

Oblíbené ugandské noviny. Gramotnost dosahuje v populaci 76,5 % a ve svobodě tisku zastává Uganda 125. místo na světě. Co se svobody internetu týče, země je označována za „částečně svobodnou“

Wakanda č. 2

Americký rapper senegalského původu Akon 5. dubna zveřejnil svůj plán vybudovat moderní a soběstačné město Akon City. Inspirací při stavbě má být marvelovská Wakanda, známá z filmu Černý panter. Ambiciózní projekt má zvýšit zahraniční investice, přilákat pozornost cizinců a podpořit tak Ugandu jako celek vytvořením pracovních příležitostí pro místní obyvatele. Město má být soběstačné a ekologicky šetrné ve všech oblastech, což reflektuje ambice Ugandy stát se průkopníkem nových technologií. Není divu, že platidlem tohoto města má být africká kryptoměna akoin, která se zatím testuje v sousední Keni. Jedná se již o druhý projekt Akon City v Africe, který rapper Akon plánuje vybudovat. První by měl být postaven v Senegalu do roku 2023. Dokončení stavby v Ugandě se odhaduje na rok 2036.

Milionový ropovod

Ugandský prezident Museveni a představitelé Tanzanie podepsali 11. dubna dohodu o výstavbě ropovodu spolu s francouzskou firmou Total a čínskou CNOOC. Tento projekt za 3,5 milionů dolarů má propojit ugandská ropná pole s tanzanským přístavem Tanga a po úspěšném dokončení tak bude prvním východoafrickým ropovodem. Přínos v podobě nových pracovních míst je ale zastíněn environmentálními a sociálními dopady a obavy z korupce, které mohou projekt doprovázet. Dle Mezinárodní federace pro lidská práva výstavba ropovodu ohrozí více než 12 tisíc domácností ztrátou půdy a možností obživy a zhoršeným přístupem k vodě.

Reakce USA na lednové volby v Ugandě

Odezvy lednových prezidentských voleb, v nichž prezident Yoweri Museveni porazil lídra opozice Bobiho Winea, nadále rezonují i na mezinárodní scéně. 16. dubna oznámil americký ministr zahraničí Antony Blinken nová vízová omezení pro ugandské státní úředníky, kteří podle všeho narušili demokratický volební proces v Ugandě. Tamní bezpečnostní síly mají být odpovědné za smrt a zranění desítek příznivců opozice a napadení novinářů. Volební proces dle amerického ministra zahraničí nebyl svobodný, ani spravedlivý. Opozičník Bobi Wine byl během kampaně, ale i po ní, několikrát zatčen, načež docházelo k častým střetům jeho příznivců s represivními složkami. Dle ugandské vlády Spojené státy nedodržují zásady vzájemného respektu a zásadu nezasahování do suverenity.

*Libí se vám
naše činnost?
Budeme
rádi, když
přispějete!*

Jedno africké moudro na závěr: „Pokud jsi nikdy nenavštívil sousedovu farmu, řekl bys, že farma tvého otce je ta největší“ (Jorubské přísloví, Nigérie).
Srdečně se loučí, váš

